

Nr 24

Utlåtande i anledning av väckt motion om djurägares ersättnings- skyldighet.

Tredje lagutskottet har behandlat en i riksdagens andra kammare väckt och till lagutskott hänvisad motion, nr 72, av herr *Börjesson* i Falköping.

I motionen hemställes, att »riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om prövning och förslag till en sådan utformning av byggningsbalken 22 kap. 7 §, att däri stadgas, att person, som vållat att honom tillhörigt djur orsakat skada å annans djur, skall vara skyldig ersätta den uppkomna skadan till dess fulla värde».

Beträffande motionens fullständiga innehåll får utskottet, i den mån redogörelse ej lämnas nedan, hänvisa till motionen.

På begäran av utskottet har yttranden över motionen avgivits av Svenska försäkringsbolags riksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF).

Gällande rätt

I 22 kap. 7 § byggningsbalken, vilket lagrum förblivit oförändrat alltsedan 1734 års lag, stadgas följande.

Dräper få annans få, som ej ätas kan; betale ägaren hälften av dess värde, som dräpt blev. Kan det ätas; gälde fjärdung, och det döda tage han, som det förr ägde. Nu varder få sargat av få; betale halva läkeslön och halva skadan. Är få vant att skada göra, och vet det ägaren, eller är han därom varnad; gälde dubbelt mer än sagt är.

Historik

Nedanstående redogörelse för bakgrunden till stadgandet i 22 kap. 7 § byggningsbalken är hämtat ur professor Winroths år 1907 utgivna »Strödda uppsatser, IV, om skadestånd», s. 211.

Enligt Christoffers allmänna landslag och Allmänna stadslagen för-anledde »fäs sargande av annat få» påföljd i skadeståndsväg endast om det skadade kreaturet var häst eller oxe. Då skulle det andra kreaturets ägare lämna »selafyllning» d. v. s. utge lika kreatur att vederlagsfritt brukas under tid det skadade djuret icke kunde användas för sitt ändamål. Med avseende å dödande av annat djur stadgades i de två lagarna endast, att ett icke

Bihang till riksdagens protokoll 1964. 9 saml. 3 avd. Nr 24

matnyttigt kreatur skulle betalas till hälften och matnyttigt till fjärdedelen med rätt för ägaren till djurkroppen. I 1692 års förslag medförde enligt bestämmelser i 16 § 7 byggningsbalken såväl sargande som dödande halv skadeståndsbet och var, då det skadegörande djurets ägare haft vetskap om dess farlighet, stadgat »gälde alt fult». Men dessutom skulle vid matnyttigt djurs dödande de två kreatursägarna taga var sin hälft av kroppen. 1694 års förslag av 15 § 7 byggningsbalken återställde så till vida den äldre rättens grundsatsen som ägaren av dödat kreatur kom att behålla detsamma och erhöll vid »en dess matnyttighet i det okvalificerade fallet» endast en fjärdedel av dess värde. Ändring vidtogs i 1728 års förslag av 15 § 7 samma balk, där det nuvarande stadgandet återfinnes i »gälde dubbelt mer än sagt är». Efter ordalagen gav man dock sålunda i händelse av matnyttigt kreaturs dödande för litet, liksom man förut givit för mycket.

Fä är i stadgandet endast en mer ålderdomlig beteckning för hemdjur och avser alltså varje djur av omedelbar nytta i lantbruket. Hästar och nötkreatur räknas som större hemdjur oavsett ålder. Mindre hemdjur är exempelvis får, getter, svin och fjäderfä. Hundar och katter hänföres ej till hemdjur. (Se Hörstadius »Om ersättning för skada av djur», s. 55, i Skadeståndsrättsliga spörsmål, 1953.)

Att det ålderdomliga stadgandet i 22 kap. 7 § byggningsbalken icke är en obsolet bestämmelse framgår därav, att högsta domstolen år 1955 (NJA 1955 s. 39) avgjort ett mål rörande tillämpningen av stadgandet. Bakgrunden till den av domstolen avgjorda tvisten var det förhållandet, att en A tillhörig tjur, som gick på bete, tagit sig in på B:s inhägnade betesmark och betäckt tre kvigor, av vilka ingen uppnått ett års ålder. Kvigorna blev dräktiga genom betäckningen och tog på grund av sin ringa ålder skada av denna, varför de måste nedslaktas. Högsta domstolen fann A, som icke ansågs vållande till skadan, vara pliktig ersätta halva skadan enligt 22 kap. 7 § 3 p. byggningsbalken.

Även Svea hovrätt har i ett avgörande från år 1921 (Sv. Jt. 1922 s. 4) funnit ersättningskyldighet föreligga enligt förevarande stadgande för ägare av häst, vilken jagat annans häst med påföljd, att denna skadats och måst nedslaktas.

Remissyttranden

I såväl yttrandet från Svenska försäkringsbolags riksförbund som från RLF avstyrkes den i motionen föreslagna ändringen av 22 kap. 7 § byggningsbalken.

Det förstnämnda riksförbundet uttalar i sitt remissyttrande bl. a. följande.

En jämförelse mellan ifrågavarande stadgande i byggningsbalken och motionärens förslag ger vid handen att motionären icke fäst tillräckligt avseende vid att stadgandet innebär ett strikt skadeståndsansvar — låt vara att detta ansvar i viss utsträckning är jämkat. En ändring av stadgandet i en-

lighet med förslaget skulle sålunda komma att i viss mån begränsa djurägarens ersättningsskyldighet. Härtill kommer att allmänna skadeståndsrättsliga regler torde taga över stadgandet i byggningabalken. Om vållande föreligger hos den vars djur orsakat skada, torde denne sålunda bli fullt ersättningsskyldig, bortsett från fall där det föreligger medvållande från den skadelidandes sida. Motionären har själv hänvisat till ett rättsfall från år 1955, där byggningabalkens bestämmelser om jämkat skadestånd tillämpats. Av rättsfallet framgår emellertid att nämnda bestämmelse tillämpats sedan det konstaterats att den skadeståndsskyldige icke kunde anses vållande till skadan. Härav torde man kunna sluta sig till att byggningabalkens bestämmelser icke skulle ha tillämpats, om vållande konstaterats.

I fråga om den försäkringsmässiga regleringen av hithörande ansvarighetsskador vill riksförbundet slutligen framhålla, att ett flertal försäkringsbolag i villkoren för lantbrukares ansvarighetsförsäkring intagit bestämmelse av innebörd att skada, för vilken jämkad ersättning skall utgå enligt 22 kap. 7 § byggningabalken, dock genom försäkringen ersättes fullt. Såvitt riksförbundet har sig bekant, tillämpas samma ersättningsnormer även av de bolag som ej ändrat sina försäkringsvillkor på denna punkt.

Jämväl RLF framhåller att en ändring i enlighet med motionärens förslag skulle innebära, att djurägarnas ersättningsskyldighet i någon mån begränsades, eftersom förevarande stadgande nu innebär ett strikt skadeståndsansvar, om än i viss utsträckning jämkat. Nuvarande bestämmelser har enligt RLF:s mening icke orsakat några problem vid den praktiska tillämpningen, och RLF åberopar därvid den hos försäkringsbolagen i allmänhet förekommande regleringen på området sådan den närmare redovisats i föregående remissyttrande.

Utskottet

I 22 kap. 7 § byggningabalken, vilket lagrum haft oförändrad lydelse sedan år 1734, föreskrives att i det fall få (hemdjur) dräper annans få ägaren av det förstnämnda djuret skall betala hälften av icke matnyttigt djur och fjärdedelen av djur som kan ätas, vilket senare djur dess ägare får behålla. Om djuret skadar annans djur har ägaren att betala halva läkeslönen och halva skadan. Men visste ägaren att hans djur var vant att göra skada, eller hade han varnats därom, skall han betala dubbelt.

I motionen II: 72 framhålles att förevarande stadgande mera sällan torde behöva tillämpas vid domstol, och det erinras därvid om att från senare tid endast två rättsfall refererats. Enligt motionären kommer emellertid lagparagrafen till användning vid försäkringsbolagens reglering på grund av ansvarsförsäkring av ifrågavarande slag av skador. I regel nöjer sig den djurägare, som fått sitt djur skadat eller dödat, med det framräknade skadebeloppet, och endast i undantagsfall torde han vända sig till domstol för att få skadan rättsligen prövad. Även om det är svårt att bedöma hur många skador som regleras av försäkringsbolagen enligt förevarande stadgande, förutsätter motionären att antalet sådana icke är obetydligt. Oavsett an-

talet fall synes det dock motionären motiverat att stadgandet utformas i överensstämmelse med gällande uppfattning om ersättningsskyldighet för den som är vållande till uppkommen skada. Vid nuvarande rättstillämpning får djurägare, som utan eget vållande fått djur skadat eller dödat av annans djur, i de flesta fall vidkännas avsevärda förluster. På grund av det anförda hemställer motionären om sådan utformning av stadgandet i 22 kap. 7 § byggningsbalken, att däri föreskrives, att person, som vållat att honom tillhörigt djur orskat skada å annans djur, är skyldig ersätta den uppkomna skadan till dess fulla värde.

Till att börja med må framhållas att i motionen uttryckligen endast yrkas, att full ersättning skall kunna utkrävas av person, som vållat att honom tillhörigt djur orsakat skada å annans djur. Detta torde med all sannolikhet, oavsett förevarande stadgande i byggningsbalken, såsom också påpekats i ett remissyttrande, enligt allmänna skadeståndsrättsliga regler gälla redan nu. Ett hithörande fall beröres även i stadgandet, nämligen då ägaren visste, att djuret var vant att göra skada. För detta fall skall betalas dubbelt, d. v. s. i princip full ersättning. Någon lagändring synes sålunda icke erfordras för att tillgodose detta motionärens önskemål.

Möjligen har motionären emellertid åsyftat en lagändring även för det fall, att djur skadat annans djur utan att vållande kan anses ligga det förstnämnda djurets ägare till last. Hur en sådan situation rimligen bör lösas är icke utan vidare klart. I den ifrågakommande bestämmelsen i byggningsbalken intas den schablonmässiga ståndpunkten, att oavsett de särskilda omständigheterna förlusten delas lika mellan det skadade och det skadande djurets ägare. Detta kan anses motiverat bl. a. med hänsyn till ofta föreliggande bevissvårigheter.

I fråga om den försäkringsmässiga regleringen av hithörande ansvarighetsfrågor har i remissyttrandena uppgivits, att de flesta försäkringsbolagen antingen i villkoren för lantbrukares ansvarighetsförsäkringar intagit sådana bestämmelser eller tillämpar sådana ersättningsnormer, att skada, för vilken jämkad ersättning skall utgå enligt 22 kap. 7 § byggningsbalken, ersättes fullt genom försäkringen. Med hänsyn härtill torde de nuvarande bestämmelserna i de flesta fall icke medföra någon olägenhet av betydelse för skadelidande djurägare. RLF har också som sin mening framhållit, att stadgandet icke förorsakat några problem i den praktiska tillämpningen.

På grund av det sålunda anförda och då en ändring av stadgandet såsom remissorganen hävdar skulle komma att i viss mån begränsa djurägares ersättningsskyldighet synes någon åtgärd från riksdagens sida f. n. icke vara påkallad i anledning av motionen. Oaktat detta ställningstagande synes det utskottet önskvärt att denna ålderdomliga bestämmelse blir föremål för omprövning. Detta torde dock lämpligen böra ske i ett större sammanhang såsom i samband med en allmän översyn av närliggande skadeståndsrättsliga bestämmelser.

Utskottet får således hemställa,
att förevarande motion, II: 72, icke måtte föranleda någon
riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 april 1964

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Alexanderson, Lindahl*, Ebbe Ohlsson,
Jonasson*, Åkesson, Erik Jansson, Herbert Larsson och Wirmark*;

från a n d r a kammaren: herrar Nyberg, Wachtmeister, fru Torbrink*,
herrar Grebäck, Johansson i Öckerö, Persson i Tandö*, fru Ekroth och herr
Hammarberg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.